

399. Wł. Mickiewicz do J. I. Kraszewskiego 12 III 1887 Rkp. BJ 6520 k. 219-220.

[k. 219r]

Paryż, 12^{go} marca 1887 r.

Kochany Panie,

Dotąd w Anglii mogą bezkarnie okradać autorów pod pokrywką *de l'adaptation*¹. Ale, i nie mała to zasługa de l'Association Littéraire Internationale², Anglia podpisała ugodę międzynarodową zawartą w Bernie³, która niestety staje się obowiązkową po roku, to jest w przyszłym wrześniu. Więcej więc nie mogliby Pana Anglicy rabować... dlatego, że Pan poddany niemiecki! Jedyny to zapewne przypadek, w którym to poddaństwo na coś posłuży. Rosja nie przystała [k. 219v] na konwencję w Bernie i woli nadal wszystkich autorów zagranicznych traktować jak Polaków... to jest przywłaszczając sobie ich mienie najspokojniej! Pan jako poddany niemiecki może korzystać od września z *Convention de Berne*⁴, ale tylko dla dzieł wydanych w krajach, które podpisały tę konwencję. Otóż zdaje mi się, ponieważ egzemplarza nie mam pod ręką, że *Morituri*⁵ ukazały się w Poznaniu? Proszę mi udzielić co do tego szczegółu należyte objaśnienie. Komitet Association Littéraire, uznając się [k. 220r] za prawnie bezsilnym w pańskiej sprawie, sądzi, iż można przynajmniej moralnie napiętnować człowieka, który popełnia czyn, wiedząc, że za kilka miesięcy prawo własnej ojczyzny czyn mu ten zabroni. Zapewnie, że prezes nasz uda się czy do prezesa Konfederacji Szwajcarskiej, czy do jakiej wysokiej osobistości angielskiej i że stąd wyniknie *un échange de lettres qui, publiées, stigmatiseront l'individu*⁶. Kiedy nie można innej mieć pociechy, trzeba poprzestać na platonicznej satysfakcji. Na posiedzeniu komitetu spotkałem Chodźkiewicza⁷, wspomniał o obrazie do sprzedania, nie wiedząc ani jakiego pędzla, ani jakich rozmiarów itd. [k. 220v] Bawi w Paryżu hr. Benedykt Tyszkiewicz⁸. Czy go Pan zna? Jest to podobno człek szlachejnych popędów, ogromnego majątku a formuje sobie galerię. Jeżeli go Pan zna i napisze do niego, iż słysząc, iż zbiera dzieła sztuki, a mając do zbycia obraz, zapytujesz go, czy możesz mu płótno to pokazać, przekonany jestem, że nabędzie obraz. Jeżeli Pan Tyszkiewicza nie zna, trzeba będzie przez inną osobę do niego trafić. Ktoś mię pytał, gdzie wyszła broszura: *L'affaire Kraszewski*⁹.

¹ *Adaptacji* (franc.).

² Association Littéraire et Artistique Internationale (Międzynarodowe Towarzystwo Literackie) – zob. list nr 210.

³ Konwencja podpisana w Bernie 9 IX 1886 r. dotyczyła międzynarodowego respektowania praw autorskich oraz ochrony utworów literackich i artystycznych.

⁴ *Konwencji berneńskiej* (franc.).

⁵ J. I. Kraszewski, *Morituri. Powieść*, t. 1-2, Warszawa 1874.

⁶ *Wymiana listów, która po opublikowaniu napiętnuje tę osobę* (franc.).

⁷ Władysław Chodźkiewicz – zob. list nr 208.

⁸ Benedykt Henryk Tyszkiewicz – zob. list nr 254.

⁹ W związku z procesem J. I. Kraszewskiego (tzw. sprawą Kraszewskiego; zob. list nr 230) ukazały się liczne publikacje prasowe oraz m.in. ponad stustronicowe opracowanie Stanisława Zalewskiego, *Kilka uwag prawnika o procesie Kraszewskiego*, Warszawa 1884. Broszura zatytułowana *L'affaire Kraszewski* nie została zidentyfikowana.

Czy coś podobnego wydano? Bibliograf jeden znów chciałby wiedzieć, kim jest autor broszury *La Pologne et les Habsburg*, 1880, podpisujący się pseudonimem de Newliński¹⁰? Jak zdrowie Pańskie? W Nicei bawi obecnie p. Oskar Milewski¹¹, którego syn Hipolit¹² z Benedyktem Tyszkiewiczem w bliskich stosunkach.

Serdecznie pozdrawiam,

Wł[adysław] Mickiewicz

[wzdłuż k. 219v:] Dyzio Zaleski¹³ prosił mnie o zapytanie Kochanego Pana, czy Pan nie zna autora ostatniego artykułu o jego ojcu w „Przeglądzie Polskim”¹⁴.

¹⁰ Michał Newliński, *La Pologne et les Habsburg*, E. Plon et Cie, Faesy et Frick, Paris-Vienne 1880. Michał Newliński (1847-1899) – dziennikarz, od 1870 r. mieszkał w Wiedniu, dyplomata w służbie austriackiej, m.in. w Konstantynopolu, pisał głównie po francusku i niemiecku, był korespondentem m.in. „Correspondance de l’Est”, „Le Temps”, „Neue Freie Presse” i krakowskiego „Czasu”.

¹¹ Oskar Milewski (1818-1906) – ziemianin, autor librett do operetek Stanisława Moniuszki pt. *Ideal czyli nowa Preciosa*, *Loteria i Karmaniol*, albo *Francuzi lubią żartować*.

¹² Hipolit Milewski (1848-1932) – syn Oskara i Weroniki z Wołk-Łaniewskich, publicysta, członek rosyjskiej Rady Państwa.

¹³ Dionizy Zaleski – zob. list nr 234.

¹⁴ St. (Stanisław Tarnowski), recenzja książki Hugona Zatheya, *Młodość Bohdana Zaleskiego. 1802-1830*, (Kraków 1886) [w:] „Przegląd Polski” 1886/87, t. 2, s. 177-178.